

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Dr. Gheorghe VĂDUVA

CAPABILITĂȚI FACILITATE DE REȚEA

© Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt rezervate Universității Naționale de Apărare „Carol I”

- Lucrarea a fost discutată în ședința Consiliului Științific al CSSAS
- Responsabilitatea privind conținutul revine în totalitate autorului

ISBN 978-973-663-729-2

Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”
București, 2009

CUPRINS

Introducere	5
Capitolul 1 Capacități și capabilități	7
1.1. Capabilizarea capacităților.....	7
1.2. Caracteristici ale capacităților și capabilităților facilitate de rețea.....	15
1.3. Provocări, sfidări, pericole și amenințări de rețea (PSPAR).....	17
Capitolul 2 Modalități de planificare și realizare, pe suport de rețea, a capacităților și capabilităților	19
2.1. Principii generale ale planificării capacităților în funcție de efecte.....	19
2.2. Dezvoltarea unor capacități și capabilități militare europene.....	22
2.2.1. Capacitatea și capabilitatea de reacție rapidă militară (RRM)și grupurile tactice.....	28
2.2.2. Capacitatea și capabilitatea de transport strategic european.....	29
2.2.3. Cooperarea între NATO și UE în materie de capacități și capabilități.....	30
2.3. Capacități și capabilități euro-atlantice.....	31
2.4. Capacități și capabilități americane.....	33
2.5. Posibile capacități și capabilități naționale facilitate de rețea.....	39
Capitolul 3 Posibile efecte ale capacităților și capabilităților facilitate de rețea	41
3.1. Efectul de rețea și suportul de rețea.....	41
3.2. Dinamica flexibilă a capabilităților.....	44
3.3. Efecte bazate pe capabilități.....	46
Abrevieri	49
Concluzii	50

Capabilities facilitated by the network

*Introduction • Capacities and capabilities * Turning capacities into capabilities * Characteristics of capacities and capabilities facilitated by the network * Network challenges, defiances, dangers and threats • Ways for planning and achieving capacities and capabilities based on network * General principles for planning capacities in concordance with the effects * Developing some European military capacities and capabilities * Euro-Atlantic capacities and capabilities * American capacities and capabilities * Possible national capacities and capabilities facilitated by the network • Possible effects of the capacities and capabilities facilitated by the network * Network effect and the network support * The flexible dynamics of the capabilities * Effect-based capabilities • Abbreviations • Conclusions*

In the process for re-configuring the security environment there have intervened substantial mutations, on one hand due to the large geopolitical and geostrategic changes, and, on the other, due to the network effect. That is why the world's complete capacity to build and develop a lasting society, able to manage its own conflictuality, in a time of globalization, but also with strong fractal effects, becomes more and more dependent of a strong network effect. At its turn, it generates a very complex and controversial function of this new type of society – knowledge based society – that is generating new capabilities. Although they seem synonymous, capacity and capability are not the same thing. They are distinct, interdependent components, and strictly dependent of the network effect that uses and also produces them.

INTRODUCERE

Rețeaua extrage lumea din izolare. Acesta ar fi, după părerea noastră, primul și cel mai important efect al rețelei. Ea estompează faliile de comunicare, fără însă a le elimina. De aceea, aparentul acces neîngrădit, imediat și pe multiple canale, la informație poate fi doar în parte adevărat. Acest acces poate facilita manipularea, dezinformarea, intoxicarea și, deci, dezvoltarea grăbește apariția unor noi sisteme de provocări, sfidări, pericole și amenințări (PSPA), de data aceasta, pe suport de informație, adică, de cunoaștere.

Vulnerabilitățile sociale și individuale la aceste noi PSPA sunt deosebit de mari, întrucât procesul cunoașterii este unul cu geometrie solidă, sigură și perenă, modelat pe valori epistemologice incontestabile, dar și pe entități flexibile, schimbătoare și chiar fluide, cu evoluții incerte și nesigure, care pot crea iluzii și, în final, deziluzii. Acestea nu pot fi înlăturate decât printr-un efort îndelungat și foarte perseverent de cercetare și de cunoaștere. Nu toată lumea este însă dispusă să se angajeze într-un astfel de efort care generează uriașe capacități de cunoaștere și înțelegere. Majoritatea oamenilor se mulțumesc fie cu ceea ce li se spune și li se arată, fie cu imaginea de la televizor. Acești oameni sunt extrem de vulnerabili la dezinformare, manipulare, agresiune directă sau indirectă informațională și psihologică. Ei se află într-o mare primejdie, pe care rețeaua n-o înlătură, n-o estompează, ci, dimpotrivă, o acoperă, o maschează, creând, pentru omul dezinformați și manipulați, doar o perdea de fum colorat care ascunde imensa prăpastie a viitoarei prăbușiri, ca urmare a unor pași necugetați într-o necunoaștere prezentată pe post de cunoaștere.

Ciclul comunicării dezvoltă, totuși, accesul la informație și, pe acest suport, contribuie substanțial la edificarea unui nou

tip de societate – societatea cunoașterii. Din păcate, rețeaua nu reușește (cel puțin din câte cunoaștem noi, până în acest moment al evoluției comunicării) să estompeze semnificativ și conflictualitatea lumii. De aceea, problema securității țărilor și a comunității internaționale, în ansamblul ei, a sistemelor și proceselor politice, economice, sociale, culturale, relaționale, informaționale și militare rămâne și în continuare una de mare actualitate și de foarte mare sensibilitate.

Securitatea rezultă totdeauna dintr-un optim relațional generat de buna funcționare a sistemelor și proceselor. Dar ea nu este un dat, ci un proces, cu creșteri și descreșteri de tot felul, unele semnificative, altele insesizabile, unele normale, altele periculoase, care trec dincolo de axă, în zone nesigure. Insecuritatea reprezintă, pe de o parte, un produs al acestei variabilități a sistemelor și proceselor de securitate, adică al disfuncțiilor politice, economice, sociale, militare etc. și, pe de altă parte, un efect de criză.

Rețeaua are, totdeauna, un dublu rol. Optimizând și accelerând comunicarea, ea contribuie la o anumită integrare a sistemelor și proceselor, armonizând și optimizând relațiile dintre ele, dezvoltând și chiar generalizând complexitatea. Efectul este acela că trăim într-o lume din ce în ce mai complexă, cu structuri și configurații stufoase, cu numeroase funcții generative, unele previzibile, altele nu. Acestea se materializează în capacități și capacități remarcabile, care asigură dezvoltare durabilă și progres civilizațional. Dar complexitatea nu produce numai efecte benefice, ci și evoluții bizare, complicate, unele dintre ele imprevizibile și foarte greu de controlat. De aceea, analiza proceselor generatoare de capacități și capacități facilitate de rețea poate contribui în mod substanțial la calitatea reflecției strategice, a cunoașterii.

CAPITOLUL 1 CAPACITĂȚI ȘI CAPABILITĂȚI

Lumea se prezintă dintotdeauna ca un uriaș areal de comunități și de identități, ca un formidabil depozit planetar de produse și resurse, de capacități și disponibilități, dar și ca un nesecat izvor generator de capacități și capabilități. Lumea generează un continuu proces generativ și rezultă efectiv din acest proces, este un efect al acestuia, se contopește cu el. Acest proces generativ face parte din vocația lumii, aparține societății omenești și derivă din legea transformării și conservării materiei, substanței și energiei. Capacitățile și capabilitățile se materializează în infrastructuri, mijloace și resurse de tot felul, dar și în cunoștințe, abilități și competențe care dezvoltă procese creative și proiecte pe termen lung. Orizonturile lumii oamenilor sunt infinite, întrucât se bazează pe cunoaștere.

1.1. Capabilizarea capacităților

Capacitățile și capabilitățile exprimă, aparent, cam același lucru. Există, totuși, unele deosebiri esențiale între cele două noțiuni și, de aceea, considerăm că, înainte de a trece la identificarea și analizarea capacităților și capabilităților facilitate de rețea, a sistemelor de generare, a lanțurilor de efecte, este nevoie să încercăm o definiție și o identificare a acestora. Este necesar acest lucru, întrucât cantitatea și calitatea sistemelor și proceselor, deși alcătuiesc un tot, totuși, nu reprezintă același lucru. Există nu doar nuanțe care le separă, ci și caracteristici esențiale care le identifică, le individualizează și le conexează.

*Capacitatea*¹ este, în general, dată de cantitate, de o dimensiune cantitativă de forțe, mijloace și resurse. Capacitatea de apărare a unei țări constă, spre exemplu, în totalitatea forțelor, mijloacelor și resurselor destinate apărării țării. Acestea pot fi mai numeroase sau mai puține, în funcție de resurse, dar și de cerințele efective ale mediului de securitate. Totdeauna, toate statele din lume sunt preocupate de asigurarea forțelor și mijloacelor necesare securității și apărării naționale, întrucât o astfel de politică pune în operă interesul național vital. Simpla capacitate nu este însă de-ajuns pentru exercitarea dreptului la autoapărare, consemnat de art. 51 din Carta ONU. Este nevoie și de posibilitatea de a o face. Această posibilitate înseamnă:

- o politică foarte consistentă și coerentă de securitate și apărare, care rezultă dintr-o politică externă realistă, bine elaborată și bine desfășurată, în context NATO și în cel al politicii europene de securitate și apărare (PESA);
- un sistem legislativ modern, în consens cu dreptul internațional, cu dreptul păcii și al războiului;
- o strategie de securitate națională adaptată la cerințele efective ale mediului internațional de securitate, la conceptul strategic NATO și la strategia europeană de securitate (SES);
- un sistem complex și bine structurat de generare a gândirii și reflecției strategice, a conceptelor și teoriilor necesare expertizei științifice a deciziilor ce țin de capacitățile militare și civil-militare, economice, sociale, informaționale, psihologice, mediatice etc.;
- doctrine de luptă consistente;
- o pregătire foarte temeinică, actualizată în permanență, corespunzătoare scopurilor politice, obiectivelor strategice,

¹ Capacitate - posibilitate de a realiza ceva într-un domeniu de activitate; aptitudine; facultate; capacitate de muncă; proprietate de pătrundere în esența lucrurilor; competență.(DEX)

operative și tactice fixate și cerințelor esențiale ale misiunilor din teatrele de operații și din alte situații complexe previzibile;

- inteligență creatoare etc.

Toate acestea presupun un sistem coerent de abilități, cunoștințe, competențe și roluri, care se formează și se dezvoltă în timp. În aceste sisteme integrale și deschise, se cumulează și se acumulează o mare cantitate de cunoștințe, experiențe, lecții învățate și valori ce fac parte din cultura organizațională a instituției respective, din cultura națională și chiar din cea universală.

Pe acest suport se definește ceea ce numim, cu un termen relativ nou în gândirea militară românească – *capabilitate* –, operaționalizarea capacității, activizarea ei, punerea ei în funcțiune, valorificarea ei.

*Capabilitatea*² constă, în general, în aptitudinea de a face un lucru. În acest sens, ea include și capacitatea de a-l genera, a-l proiecta și a-l realiza, ceea ce presupune o etapă de gândire, de elaborare a unui proiect, în funcție de scopuri și obiective, dar și de posibilități și disponibilități. Cu alte cuvinte, capabilitatea înseamnă, deopotrivă, pricepera de a concepe, a prospecta, a planifica, a executa, dar și existența mijloacelor, metodologiilor, expertizelor și procedurilor necesare pentru a pune în operă un plan, o idee, un concept. Cuvântul *capabilitate* este o substantivare a adjectivului *capabil*. Dicționarul de neologisme definește cuvântul *capabil*, care este un adjectiv, prin adjectivele sinonime *înzestrat*, *destoinic*,

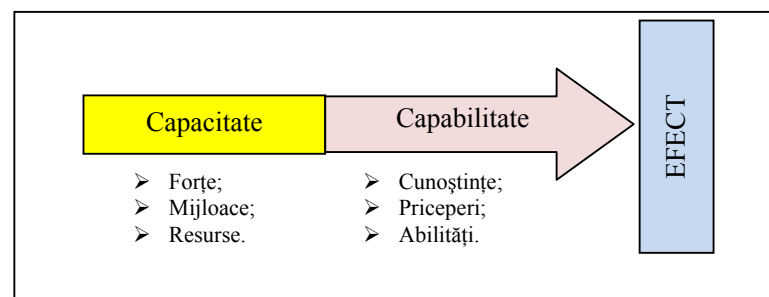
² *Capabilitatea* este un termen care desemnează, de regulă, noțiunea de aptitudine, precum și pe cea de posibilitate, abilitate, competență. Uneori, noțiunea de capabilitate nu este suficient de bine nuanțată, confundându-se fie cu cea de capacitate, fie cu cele de flexibilitate, adaptabilitate etc. Fără a exclude flexibilitatea noțiunii de capabilitate – în sensul că ea depinde în mare măsură de variația condițiilor – trebuie să subliniem că, oricât ar fi de flexibilă, capabilitatea este, totuși, măsurabilă. Ea aparține oamenilor, este o calitate a oamenilor.

valoros, *apt*, *potrivit* și prin locuțiunea *în stare de a face ceva*.³ De aici este derivat și substantivul *capabilitate* care, în același dicționar, este definit ca *însușirea de a fi capabil*. Chiar dacă cele două cuvinte vin din franțuzismele *capable* și, respectiv, *capabilité*, am putea spune că ele reunesc, de fapt, două cuvinte – *capacitate* și *abilitate* – ceea ce s-ar putea interpreta ca pricepere, iscusință, abilitate de a folosi capacitățile pe care le ai. Adesea, despre cel care n-a îndeplinit în mod corespunzător o sarcină, deși a avut create toate condițiile, se spune că a avut capacitate, dar a fost lipsit de capabilitate.

Capacitatea și capabilitatea se află, așa cum bine se știe, în raporturi de condiționare reciprocă. Grafic, acest lucru ar putea fi reprezentat astfel:

a. *Capabilitatea* se constituie într-o prelungire a capacității și se concretizează într-un efect. Cu alte cuvinte, capacităților existente li se pot asocia unele abilități care le pot transforma în acțiuni din care rezultă unele efecte. În acest caz, capabilitatea (*Cb*) este exterioară capacității (*Cp*), iar reunirea creează efectul *E*, care, în acest caz, este un efect combinat.

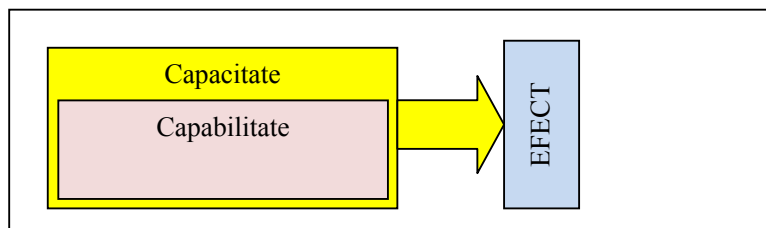
$$Cp \cup Cb \Rightarrow E$$

³ Florin MARCU, Constant MANECA, *Dicționar de neologisme*, EA, București, 1978, p. 178.

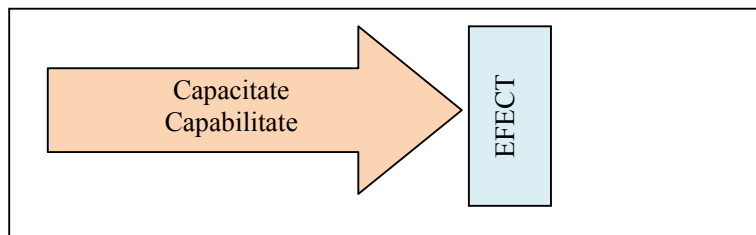
b. *Capabilitatea* face parte intrinsecă din sistem, este o însușire a acestuia. În această situație, avem de-a face cu o contopire a capacităților și capabilităților, fiecare capacitate fiind efectiv și o capabilitate sau dezvoltând în mod automat și un suport de capabilitate. Această relație deschide o perspectivă extrem de interesantă pe care propunem s-o denumim *capabilizarea capacităților*, ceea ce presupune o trecere în prim plan a factorului uman, adică a informației și cunoașterii, din care rezultă o foarte pronunțată *umanizare a capacităților*.

$$C_p \supset C_b \Rightarrow E$$

c. *Capacitatea* și *capabilitatea* se contopesc, fiecare presupunând-o pe cealaltă (cazul ideal). Efectul de rețea conduce la o astfel de perspectivă.

$$C_p \equiv C_b \Rightarrow E$$

Capabilizarea capacităților reprezintă, în opinia noastră, o tendință și o direcție de acțiune în modernizarea sistemelor și

acțiunilor militare și civil-militare folosite în gestionarea crizelor și conflictelor de tot felul. Această tendință se manifestă dintotdeauna, dar este foarte dificil să se ajungă la capabilizarea tuturor capacităților, chiar dacă acesta este singurul mod de a obține eficiență maximă.

Capabilizarea tuturor capacităților presupune pregătirea temeinică a forțelor care folosesc aceste capacități, astfel încât, în fiecare moment, unei capacități să i se asocieze o valoare maximă de întrebuițare, care să asigure un efect maxim al acțiunii. Capabilitatea unui sistem S , pe care o putem nota $C_b S$, ar putea fi evaluată prin înmulțirea valorii capacității aceluși sistem C_p cu un coeficient de capabilitate K_{cb} , care poate avea valori între 0 și 1, cifra 1 reprezentând capabilitatea maximă a fiecărei componente a sistemului și a sistemului ca întreg, astfel:

$$C_b S = C_p S \cdot k_{cb}$$

Dacă evaluăm fiecare dintre capacitățile sistemului S pe o scală de la 1 la 10, obținem o capacitate medie situată tot între 1 și 10, prin însumarea notelor capacităților și împărțirea la numărul acestora, astfel:

$$C_p S = \frac{C_{p1} + C_{p2} + C_{p3} + \dots + C_{pn}}{n}$$

Pentru a obține o evaluare cât mai exactă a capabilității sistemului S , trebuie să avem în vedere coeficientul de capabilitate k_b , astfel:

$$C_b S = \frac{C_{p1} \cdot k_{b1} + C_{p2} \cdot k_{b2} + C_{p3} \cdot k_{b3} + \dots + C_{pn} \cdot k_{bn}}{n} \cdot k_{bs}$$

Presupunând că, în sistemul S (un batalion, spre exemplu), capacitatea forțelor C_pF este evaluată, pe o scală de la 1 la 10, cu nota 9, capacitatea mijloacelor C_pM , cu nota 7, iar cea a resurselor C_pR , cu nota 6, avem:

$$C_pS = \frac{C_pF + C_pM + C_pR}{3} = \frac{9+7+5}{3} = 7$$

Capabilitatea acestui sistem C_bS nu va fi însă identică cu capacitatea sa decât în situația în care coeficientul de capabilitate al fiecăreia dintre cele trei componente de capacitate, respectiv k_bF , k_bM și k_bR , precum și coeficientul de capabilitate a întregului sistem k_bS vor fi maxime, adică 1. Dacă, în urma evaluărilor de capabilitate (pregătire, coeficient de integralitate, pricepere, abilitate, calități ale materialului și ale resurselor etc.), se constată că, spre exemplu, $k_bF=0,9$, $k_bM=0,7$, $k_bR=0,4$, iar $k_bS=0,6$, capabilitatea sistemului S , notată C_bS va fi doar de 3.

$$C_bS = \frac{9 \cdot 0,9 + 7 \cdot 0,7 + 5 \cdot 0,4}{3} \cdot 0,6 = 3$$

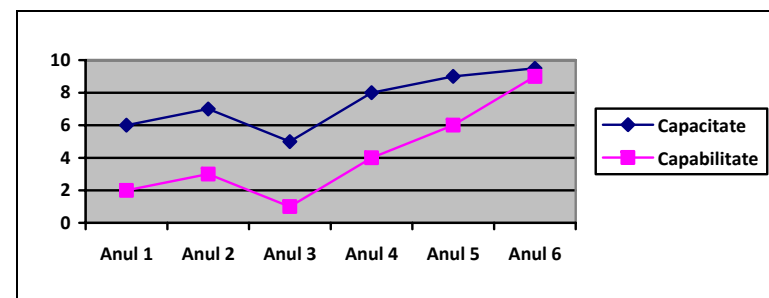
Acest mod de a calcula capacitatea și capabilitatea unui sistem considerăm că este foarte realist și nu duce la raționamente disproporționate care, în spațiul luptei, pot conduce la dezastru.

În evaluarea și autoevaluarea sistemelor și proceselor pe aceste două coordonate esențiale – capacitatea și capabilitatea – poate fi folosită această metodă simplă de calcul, dar care să țină seama de cvasitotalitatea elementelor de capacitate și capabilitate.

Graficul capacității și capabilității sistemului (marii unități, unității, subunității etc.) poate prezenta, în timp, o imagine mai clară și mai realistă. Să presupunem că este necesară evaluarea unui sistem după dinamica reală a capacităților și capabilităților sale pe o perioadă de cinci ani. Evident, sistemul a fost evaluat în fiecare an, iar rezultatele, aplicând formulele de mai sus, sunt următoarele:

DETALII	Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 5	Anul 6
Capacitatea sistemului S	6	7	5	8	9	9,5
Capabilitatea sistemului S	2	3	1	4	6	9

Grafic o astfel de situație se prezintă astfel:

După cum se observă, capabilitatea este, în general, inferioară capacității. Pentru că este mult mai flexibilă, mai dinamică și mai greu de realizat. Capabilitate înseamnă pregătire temeinică, abilități, capacitate creativă, cunoaștere, precum și numeroase calități morale. Acestea aparțin oamenilor, iar limita capacităților umane nu poate fi niciodată cunoscută cu adevărat. De aceea, tendința de optimizare a sistemelor și proceselor este aceea de a apropia capabilitatea de capacitate, chiar de a le identifica.

Abia atunci când capacitatea și capabilitatea unei entități se suprapun, putem spune că avem de-a face cu un coeficient de

integralitate unitar, că sistemul respectiv a atins maximum de performanță. În practică, acest lucru este foarte greu, dacă nu chiar imposibil de realizat.

1.2. Caracteristici ale capacităților și capabilităților facilitate de rețea

Rețeaua are funcția de a amplifica conexiunile, interrelațiile și interacțiunile, de a obliga sistemele și procesele să se alinieze la standarde și să fie în permanență în stare de operativitate. Rețeaua influențează și modelează sistemele și procesele. De regulă, sistemele și procesele sunt fie elemente de rețea – chiar noduri de rețea –, fie părți componente ale acestor noduri sau entități care beneficiază din plin de *suportul de rețea* și, evident, *efectul de rețea*.

Cele trei grile din spațiul luptei, în cazul războiului bazat pe rețea – grila I2SR, grila C4 și grila platformelor de luptă – beneficiază fiecare de suportul și efectul fiecăreia, dar și de suporturile și efectele comune, adică de capacitățile de rețea și de capabilitățile create pe suport de rețea. Spre exemplu, comandantul unui tanc dintr-un batalion de tancuri aflat în avangarda unei brigăzi, beneficiază de o informație în timp real transmisă de grila I2SR (sub forma unor date și informații, dar chiar și prin imagini televizate sau în infraroșu etc.) despre zona acoperită, aflată chiar în fața lui, la 2 km, de datele și informațiile transmise de sistemele de observare-cercetare de pe tancul alăturat sau de la grupul comando aflat în dispozitivul inamic, are acces la bazele de date create pentru spațiul luptei cu ajutorul cărora poate stabili cu precizie care este capacitatea (și capabilitatea) exactă a inamicului din fața lui, ce tancuri are acesta, ce caracteristici de luptă au, care le sunt performanțele, dar și vulnerabilitățile, ce avioane și ce fel de elicoptere îl pot

ataca, ce fel de DEI⁴-uri folosește inamicul și, în anumite situații, chiar unde sunt amplasate, care poate fi sprijinul de luptă imediat al forțelor proprii pe care se poate baza, care sunt ordinele exprese venite de la C4, cum evoluează dispozitivul, care sunt posibilitățile și variantele de acțiune, care sunt sau pot fi vulnerabilitățile acestuia etc.

Rețeaua schimbă complet configurația spațiului luptei. Ea realizează rapid mult-visata dominantă strategică a spațiului luptei, permite și asigură informația în timp real, dă comandantului și luptătorului posibilitatea să vadă și dincolo de ceea ce se vede, să ia decizia în cunoștință de cauză, permite conexiunea nivelurilor – politic, strategic, operativ și tactic –, corectarea rapidă a erorilor etc.

Așadar, rețeaua amplifică și dezvoltă capabilitățile. În același timp, ea introduce însă o nouă dimensiune a spațiului luptei, de fapt, un nou spațiu și o nouă dimensiune a timpului – *spațiul virtual* și *timpul real* – care creează un nou mod de a gândi și concepe lupta și chiar un nou mod de a acționa. Nu toată lumea este însă în măsură să acționeze în timp real și într-un spațiu virtual, care devine, cu predilecție, un spațiu al cunoașterii, al abilităților intelectuale, al capacității de a opera cu mărimi și entități virtuale în unități de timp variabile.

Capacitățile și capabilitățile facilitate de rețea au câteva caracteristici foarte importante care le fac oarecum diferite față de cele care nu fac parte din rețea sau care nu sunt supuse efectului de rețea. Dintre acestea, cele mai importante considerăm că sunt următoarele:

- abilitatea și priceperea de a comunica în rețea;
- disponibilitatea și posibilitatea de a suporta efectul de rețea și, în același timp, de a beneficia de acesta;
- adaptabilitatea la comportamentul de rețea;
- flexibilitatea structurală și funcțională;

⁴ DEI – dispozitiv exploziv improvizat.

- rezistența la acțiunea unor factori perturbatori specifici rețelei;

- identitate în complexitate;

- un nou tip de securitate și de securizare.

Există, desigur, și alte caracteristici, întrucât rețeaua accentuează dependențele și interdependențele, consolidând, în felul acesta, sistemele și procesele. Ele dau consistență procesului de integrare, creează forță, dinamism și complexitate, precum și noi abilități și noi deschideri în domeniul cunoașterii dependențelor și interdependențelor.

1.3. Provocări, sfidări, pericole și amenințări de rețea (PSPAR)

Rețeaua este, în general, benefică. Ea apropie lumea de condiția ei inițială, aceea de a fi unitară, diversă și complexă. Dar rețeaua creează noi sisteme de provocări, sfidări, pericole și amenințări – cele de rețea – (PSPAR), noi vulnerabilități și, în acest context, noi riscuri. PSPAR capătă efectiv viteza rețelei, se distribuie rapid în întreaga rețea, afectând toate sistemele și procesele.

Capacitățile și capabilitățile facilitate de rețea devin vulnerabile la PSPA de rețea și, de aceea, au nevoie de noi și consistente sisteme de securitate care, de data aceasta, nu vizează doar spațiul fizic, ci și pe cel virtual.

Principalele PSPAR pot fi împărțite, după opinia noastră, în următoarele categorii:

- care rezultă din procesul de globalizare;

- care sunt generate de procesul de fragmentare;

- generate de rețea și specifice rețelei;

- induse de efectul de rețea.

Globalizarea generează un puternic spirit de rețea. Nu este posibilă globalizarea fără puternice rețele de informații, de

comunicații, economice, financiare, mediatice și de altă natură. Toate aceste rețele creează dependențe și interdependențe globale ireversibile, identifică și definesc un nou suport civilizațional, cel de rețea, adică cel de cunoaștere. Societatea cunoașterii este o societate dominată de efectul de rețea, de amplificare a nivelurilor de abstractizare. Cunoașterea, în procesul de globalizare, continuă să fie motorul dezvoltării, al progresului, al civilizației. În același timp, însă, ea generează și comportamente fragmentare, antiglobalizare și anti-rețea, folosind, în acest scop, chiar rezultatele și efectele cunoașterii. Capacitățile și capabilitățile facilitate de rețea cunosc astfel presiuni ale globalizării și ale procesului de fragmentare, tendințe de extindere în spațiul conflictualității politice, economice, financiare, informaționale și militare, dezvoltări haotice și chiar imprevizibile. Așa cum cunoașterea a creat, în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, bomba nucleară, tot ea poate crea, în procesul globalizării, noi arme, inclusiv în spațiul cunoașterii, în cel al rețelei, în cel al virtualității, ce pot amenința grav nu doar capacitățile și capabilitățile facilitate de rețea, ci însăși cunoașterea și civilizația umană bazată pe cunoaștere.

CAPITOLUL 2

MODALITĂȚI DE PLANIFICARE ȘI REALIZARE, PE SUPORT DE REȚEA, A CAPACITĂȚILOR ȘI CAPABILITĂȚILOR

Rețeaua devine un factotum. De îndată ce există, ea preia totul. Oamenii au nevoie de rețea, pentru a ieși din izolare, pentru a comunica, dar și pentru a se izola și mai tare, pentru a fi și a rămâne singuri și inactuali în fața lumii. Aproape tot ceea ce fac și vor face oamenii și comunitățile se bazează și se va baza din ce în ce mai mult pe rețea. Internetul a pătruns în toate casele, televizorul, radioul și ziarul se află pe masa și în casa fiecărui om, telefonul – fix sau mobil – ca și mijloacele de transmitere a datelor sunt la îndemâna fiecăruia și nu este departe vremea când toate acestea vor fi înlocuite cu un simplu cip care va prelua toate funcțiile și abilitățile de comunicare. Structurile politice, sociale, economice, informaționale, culturale, militare și civil-militare se transformă pe suport de rețea, capacitățile și capabilitățile se modelează pe suport de rețea și capătă din ce în ce mai mult abilitatea de a folosi funcțiile și efectele rețelei. În curând, vom spune că nimic nu există și nu poate exista, nici măcar omul, în afara rețelei.

2.1. Principii generale ale planificării capacităților în funcție de efecte

Primele structuri care au creat, experimentat și dezvoltat rețeaua și comportamentul de rețea sunt cele militare. Armatele au nevoie de conexiuni sigure și precise, de sisteme care să asigure gestionarea oportună a conexiunilor, în scopul asigurării unei acțiuni rapide și eficiente în situații-limită, în crize, conflicte și războaie. Sistemele de transmisiuni ale armatelor reprezintă primele rețele moderne de comunicații și

tot armatele au creat rețeaua Internet, sistemele de poziționare geospațială, sistemele de securitate a sistemelor, comunicațiilor și rețelelor etc. Este deci normal ca tot ele să dețină inițiativa strategică și în ceea ce privește dezvoltarea unor capacități și capabilități facilitate de rețea și care să răspundă cerințelor și efectelor de rețea.

Printre principiile și cerințele care stau la baza constituirii și dezvoltării capacităților și capabilităților militare și civil-militare de rețea sau facilitate de rețea pot fi situate, în opinia noastră, și următoarele:

- dominanța cognitivă strategică pe suport de rețea;
- intervenția oportună și reacția adecvată pe configurație de rețea;
- unitatea și funcționalitatea sistemelor, elementelor, structurilor și infrastructurilor de rețea;
- continuitatea rețelei;
- flexibilitatea și adaptabilitatea rețelei și de rețea.

Principiul dominanței cognitive pe suport de rețea reprezintă, considerăm noi, un principiu de bază al capacităților facilitate de rețea. Elementul central al acestui principiu îl reprezintă informația completă, complexă și în timp real, precum și capacitatea și capabilitatea de a sesiza și contracara dezinformarea și amenințarea informațională. De aceea, orice pas făcut în domeniul conceperii, realizării și dezvoltării unor capacități și capabilități facilitate de rețea sau bazate pe rețea conține și o analiză cognitivă de mare profunzime, pentru că, în noile condiții, a domina nu înseamnă a avea puteri discreționare, ci a avea posibilitatea și abilitatea de a cunoaște determinările, conexiunile și interconexiunile și de a acționa totdeauna rapid și complet pentru optimizarea acestora în sensul gestionării conflictualității.

Principiul intervenției oportune și reacției adecvate pe configurație de rețea se referă la conceperea, planificarea și realizarea acelor capacități și capabilități care să permită

gestionarea reală a crizelor și conflictelor, prin intervenții oportune și reacții adecvate. Un astfel de principiu derivă din primul și reprezintă, în fond, o materializare a acestuia. Capacitățile și capabilitățile proiectate trebuie să corespundă exigențelor spațiului fizic și spațiului virtual, să asigure eficiența acțiunii în orice situație, pentru gestionarea conflictualității și protecția valorilor.

Principiul unității și funcționalității sistemelor, elementelor, structurilor și infrastructurilor de rețea se alătură celor două principii, reprezentând o detaliere a acestora. De aici nu rezultă că toate avioanele, tancurile, armele individuale, noțiunile, conceptele, judecățile și raționamentele vor fi la fel, ci doar necesitatea ca ele să poată fi folosite în mod unitar, într-o deplină coerență. Coerența cognitivă este esențială pentru funcționarea rețelei.

Principiul continuității rețelei reprezintă, de fapt, esența rețelei, rațiunea ei de a fi. O rețea este viabilă, atâta vreme cât ea funcționează. Și ea trebuie să funcționeze chiar dacă îi sunt distruse majoritatea nodurilor, structurilor și infrastructurilor. Sistemele moderne de comunicații militare, atât la nivel strategic, cât și la nivel tactic, spre exemplu, sunt constituite pe acest principiu și funcționează pe acest principiu. Numai rețeaua este capabilă să asigure funcționarea și funcționalitatea sistemelor mari, atunci când sistemele mici sunt vulnerabile și chiar distruse.

Principiul flexibilității și adaptabilității rețelei și de rețea este strict legat de continuitatea rețelei. Pentru a fi continuă, o rețea trebuie să aibă un grad de flexibilitate suficient de mare pentru a-i permite adaptabilitatea la cerințe și la împrejurări. Flexibilitatea și adaptabilitatea se realizează prin flexibilitatea și adaptabilitatea atât a rețelei, în ansamblul ei, ca întreg, cât și prin flexibilitatea și adaptabilitatea continuă a capacităților și capabilităților. De aceea, tot ce ține de rețea – și, astăzi, totul

ține de rețea – trebuie să aibă aceste caracteristici importante, fără de care nu este posibilă acțiunea în rețea și de rețea.

NATO și Uniunea Europeană, țările membre ale acestor entități, dar și alte țări dinafara acestor structuri cultivă, într-o formă sau alta, o filosofie de rețea în procesul transformării, atât prin realizarea unor capacități și capabilități moderne, pe suport de rețea, cât și prin adaptarea la filosofie de rețea a celor existente.

2.2. Dezvoltarea unor capacități și capabilități militare europene

În noiembrie 2007, Consiliul UE a aprobat Catalogul progreselor pe 2007 ca urmare a aprobării Obiectivului Global 2010.⁵

După cum rezultă din aceste documente de planificare politico-militare esențială, Uniunea Europeană, la orizontul anilor 2010, va avea capacitatea de a conduce operații PESA⁶ din întregul spectru, în limitele ipotezelor de planificare strategică, cu diferite niveluri de riscuri operaționale generate de lacunele și vulnerabilitățile identificate.

Unele dintre aceste lacune și vulnerabilități sunt considerate critice. Acestea se referă îndeosebi la:

- capacitatea de transportare a forțelor în teatrele de operații;
- desfășurarea în teatru;
- protecția și securitatea forțelor;
- superioritatea informațională.

Planul de dezvoltare a capacităților a fost prezentat, la 8 iulie 2008, Comitetului director al Agenției Europene de Apărare (AEA), care reunește directorii „Capacităților” statelor

⁵ presse.pesd@consilium.europa.eu, <http://www.consilium.europa.eu/pesd>

⁶ PESA – Politica Europeană de Securitate și Apărare.

membre. Acest comitet a declanșat acțiunile în acest domeniu, alcătuind o primă listă de priorități.

Activitățile se desfășoară în cooperare de către Agenția Europeană de Apărare, statele membre, Comitetul Militar al UE (CMUE), Statul Major Militar al UE (SMMUE) și Secretariatul general al Consiliului.

Este vorba de o etapă importantă în realizarea unui proiect lansat la Consiliul european de la Köln, din 3-4 iunie 1999, unde șefii de state și de guverne au stabilit că, pentru a crește rolul Uniunii Europene pe scena internațională, este necesar ca Uniunea să se doteze cu capacitățile necesare pentru a-și asuma responsabilități privind o politică europeană comună în materie de securitate și apărare. În acest sens, se precizează în Declarația Consiliului, „Uniunea trebuie să dispună de o capacitate de acțiune autonomă susținută de forțe militare credibile, să aibă mijloacele necesare pentru a putea decide recurgerea la acestea și să fie gata pentru a o face, cu scopul de a reacționa la crize internaționale, fără a prejudicia acțiunile întreprinse de NATO.”⁷

În acest sens, *Obiectivul global pentru 2010*⁸ s-a fundamentat pe *Obiectivul Global Helsinki* și prevede ca statele membre să fie în măsură, până în 2010, să desfășoare o acțiune rapidă și decisivă, aplicând un tratament coerent și complet unei situații de criză, folosind întregul avantaj de operații de gestionare a crizelor potrivit Tratatului asupra Uniunii Europene.

Dezvoltarea capacităților militare ale Uniunii Europene în vederea realizării *Obiectivului 2010* este un proces complex și minuțios. În prima etapă, au fost fixate și analizate ipotezele de

planificare strategică. Au fost elaborate cinci scenarii pentru o paletă foarte largă de operații militare:

- separare prin forță a părților aflate în conflict;
- stabilizare, reconstrucție și consiliere militară pentru țări terțe;
- prevenire a conflictelor;
- operații de evacuare;
- asistență a operațiilor umanitare.

Aceste scenarii pentru diferitele tipuri de operații necesită capacități specifice, cele mai multe dintre acestea fiind obligatoriu generate într-un concept de rețea și, evident, într-o filosofie de rețea.

Pentru aceasta, a fost nevoie de alcătuirea unor cataloage foarte importante pentru generarea și implementarea unor politici și, pe această bază, a unor strategii pentru conceperea și realizarea capacităților și capacităților necesare.

Au fost definite, în primul rând, opțiunile și operațiile militare în legătură cu cea mai bună modalitate de a face față crizelor. A fost elaborat, astfel, un cadru de planificare care a permis generarea unei liste detaliate și consistente de capacități necesare UE. S-au format, pentru aceasta, echipe care să stabilească modalitățile de generare, experimentare, evaluare și validare a grupurilor și grupărilor de forțe necesare UE pentru soluționarea crizelor.

Catalogul trebuințelor, al necesităților de unități, resurse și mijloace. S-a alcătuit o listă cu *unitățile de referință*. Aceste informații au fost incluse apoi într-un *catalog al trebuințelor*, prin care s-au enumerat, în detalii, tipurile de unități, de resurse și de mijloace necesare pentru a răspunde scenariilor avute în vedere.

Catalogul forțelor. UE a cerut statelor membre să stabilească în ce măsură pot să propună resurse și mijloace pentru a răspunde cerinței de forțe. S-a elaborat, în acest sens, un chestionar relativ la obiectivul global care a fost trimis

⁷ Declarația Consiliului European privind consolidarea politicii europene comune în materie de securitate și apărare, Consiliul European de la Köln.

⁸ Obiectivul Helsinki 2010 a fost adoptat în 2004.

statelor membre. Au fost, deasemenea, stabilite o *metodologie de lucru* și un *manual de studiu* cu ajutorul cărora statele membre să poată efectua o autoevaluare a propriilor posibilități de contribuție. La acestea se adaugă organizarea unui *dialog de clarificare* pentru a se stabili mai precis posibilitățile reale.

Tot acest proces – foarte minuțios și foarte complex – a dus la elaborarea unui *catalog al forțelor Uniunii Europene*, care stabilește și descrie, atât cantitativ cât și calitativ, capacitățile care, atunci când va fi necesar, vor fi puse la dispoziție UE de către statele membre. Acest plan se întinde până în 2010. Pentru prima dată, el a fost revizuit în 2007, pentru a include contribuțiile a două noi state membre care au fost acceptate atunci în Uniune: România și Bulgaria.

Catalogul progreselor. Catalogul forțelor a facilitat identificarea lacunelor și vulnerabilităților UE și a riscurilor operaționale pe care aceste lacune și vulnerabilități le pot genera. Analiza respectivă a permis elaborarea unui nou tip de catalog – *Catalogul progreselor* – pe care Consiliul l-a aprobat în noiembrie 2007.

Folosind aceste cataloage, Comitetul Militar al UE a stabilit prioritățile în acoperirea lacunelor și vulnerabilităților, iar acest lucru constituie un element fundamental pentru *Planul de dezvoltare a capacităților*, elaborat de statele membre, împreună cu Agenția Europeană de Apărare și cu CMUE. Un astfel de plan este foarte important pentru armonizarea eforturilor, pe suport de rețea, în realizarea capacităților și capabilităților de care are nevoie Uniunea Europeană, atât ca entitate, ca întreg cu valoare geopolitică și geostrategică esențială, cât și ca suport și funcție de rețea, în care fiecare stat este un complex de noduri de rețea.

Algoritmii unui astfel de plan se prezintă, sintetizat și particularizat, în tabelul de mai jos:

Strategia Europeană de Securitate	Procesul de dezvoltare a capacităților		
	Întrebări	Cine răspunde	Efecte
Obiectivul global 2010	Care este rolul UE în lume?	Consiliul Comitetul Politic și de Securitate (COPS)	Interdependențe Efect de rețea
	Ce poate face Europa prin mijloace militare?	Consiliul COPS DGEVIII CMUE EMUE	Interdependențe Efect de rețea
	De ce capacități militare are nevoie?	Consiliul COPS DGEVIII CMUE EMUE	Interdependențe Efect de rețea
Catalogul necesităților	Planificare: Ce capacități are sau dorește să aibă UE?	Consiliul COPS DGEVIII CMUE EMUE	Interdependențe Efect de rețea
Catalogul forțelor	Care sunt și care vor fi nevoile capacitare?	Consiliul COPS DGEVIII CMUE EMUE	Interdependențe Efect de rețea
Planul de dezvoltare a capacităților	Care sunt soluțiile posibile?	State membre AEA CMUE	Programe naționale
	Care sunt soluțiile cele mai avantajoase?	State membre AEA CMUE	
	Care sunt mijloacele pentru a le pune în aplicare?	State membre AEA CMUE	
	Cu ce resurse?	State membre AEA CMUE	

Pentru Planul de dezvoltare a capacităților (PDC)⁹ au fost stabilite o metodologie și o foaie de parcurs de către Comitetul director al AEA din 28 iunie 2007.

Planul de dezvoltare a capacităților este, deci, un rezultat al colaborării foarte strânse dintre Agenția Europeană de Apărare, Comitetul Militar al Uniunii Europene și statele membre în materie de capacități.

Rolul și rostul PDC este acela de a furniza tuturor acestor factori elementele necesare pentru a le facilita luarea unor decizii în ceea ce privește alegerea și dezvoltarea capacităților naționale, de a stimula cooperarea și de a expertiza lansarea de noi programe care să asigure acoperirea vulnerabilităților UE și diminuarea riscurilor ce rezultă de aici.

Deasemenea, PDC ajută la cercetările în domeniul tehnologiilor, armamentelor și industriilor, constituind un reper foarte important mai ales pentru activitățile Agenției Europene de Apărare.

Acest plan nu este însă supranațional, ci unul de conexiune, de interacțiune și de colaborare între statele membre, atât în mod direct, cât și prin intermediul structurilor europene create în acest sens. *Planul de dezvoltare a capacităților* poate fi considerat, în opinia noastră, una dintre cele mai interesante și mai reușite capabilități de rețea la nivel european.

Pentru elaborarea PDC, s-a ținut seama de consecințele și efectele Obiectivului global 2010, de proiecția, pentru anul 2025, a nevoilor de capacitate, bazate pe studiul unor evoluții previzibile ale cadrului strategic mondial, de tehnologiile disponibile și de potențialele amenințări, de planurile și programele actuale ale statelor membre și, evident, de învățămintele desprinse din operații, în materie de capacități și capabilități.

⁹ CDP - Capability Development Plan.

În iulie 2008, a fost prezentată Comitetului director al AEA¹⁰. Aici au fost aprobate și date în lucru un grup de 12 domenii de capacitate din cele douăzeci și patru identificate. Cele 12 domenii de capacitate sunt următoarele:

- Măsurile contra sistemelor antiaeriene portabile
- Operații de rețele informatice
- Măsurile anti-mină în zonele maritime litorale
- Globalizarea și incidentele sale militare
- Informațiile militare umane și formarea culturală/lingvistică
- Arhitectura de informații, supraveghere, achiziționare de ținte și recunoaștere (cercetare)
- Sprijinul medical
- Apărarea împotriva atacurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN)
- Sprijinul logistic asigurat de terți parteneri
- Măsurile împotriva DEI
- Mai bună disponibilitate a elicopterelor
- Capacități bazate pe rețea (NEC).

Au fost stabilite o serie de etape constând în definirea actorilor implicați în fiecare domeniu și a entității care va asigura coordonarea acestora. A fost, de asemenea, stabilit un calendar al activităților și evaluate costurile, precum și colaborarea cu NATO atunci când este vorba de activități similare.

2.2.1. Capacitatea și capabilitatea de reacție rapidă militară (RRM) și grupurile tactice

În ceea ce privește RRM, s-a hotărât revizuirea conceptului Răspuns Rapid, dintr-o perspectivă interarmate,

¹⁰ Comitetul director al AEA reunește directorii de Capacități și capabilități ai statelor membre ale UE.

avându-se în vedere abordarea globală a crizelor. Până la finele anului 2008, trebuia ca un astfel de concept să fie deja lansat.

În 2007, CMEU a adoptat un concept de *reacție rapidă maritimă* și a unui concept de *reacție rapidă aeriană*, pe baza unor doctrine corespunzătoare.

Capacitatea UE de a desfășura forțe într-un interval de timp foarte scurt constituie, cum bine se știe, unul dintre obiectivele-cheie (chiar obiectivul-cheie) al *Obiectivului global 2010*. La 1 ianuarie 2007, UE avea deja capacitatea operațională de a conduce două operații de răspuns rapid la crize de nivel Grup Tactic (GT) de 1500 de oameni, ce puteau fi declanșate aproape simultan.

Apoi, o astfel de capabilitate a fost extinsă la nivel de două GT în cadrul unei operații de răspuns rapid, pentru o durată maximă de patru luni.

La fiecare șase luni, este organizată o conferință de coordonare a grupurilor tactice pentru studierea unor noi oferte și aducerea la zi a tabloului de alertă. Însă competența și responsabilitatea rezolvării unora dintre dificultăți ce pot surveni în relația cu NATO Response Force (NRF) revine statelor. Capacitatea și capabilitatea de a reacționa rapid la crize și conflicte constituie, pentru Uniunea Europeană, un domeniu important, care începe să fie mai bine gestionat.

2.2.2. Capacitatea și capabilitatea de transport strategic european

Una dintre limitele Uniunii Europene în ceea ce privește acțiunea și reacția corespunzătoare în procesul de gestionare a crizelor o constituie problema încă nesoluționată pe deplin a transportului strategic, îndeosebi a celui aerian strategic. De regulă, o astfel de problemă era soluționată fie de Statele Unite,

fie prin folosirea unor mijloace de transport aerian strategic puse la dispoziția UE de către americani.

Cincisprezece state membre ale Uniunii Europene, plus Canada și Norvegia, au aprobat o soluție interimară de transport strategic (SALIS) prin care se garantează, pe baza unui contract, disponibilitatea, în timp oportun, a unei capacități suplimentare pentru desfășurarea unor avioane cargo de mare gabarit. SALIS are un potențial remarcabil de dezvoltare și rămâne deschisă și pentru participarea altor țări din Uniunea Europeană, din NATO sau din afara acestora. Acest contract va ajunge la scadență în 2012. Desfășurarea strategică trebuie să beneficieze însă simultan atât de o capacitate aeriană strategică pe măsură, cât și de o capacitate maritimă. Statul Major al UE (SMUE), sub autoritatea Consiliului Militar al UE și a Comitetului Politic de Securitate, împreună cu NATO, au acționat împreună pentru rezolvarea acestei probleme, iar rezultatele sunt cât se poate de promițătoare.

2.2.3. Cooperarea între NATO și UE în materie de capacități și capabilități

În procesul de dezvoltare a capacităților proprii, NATO și UE au identificat anumite lacune și vulnerabilități în domeniul gestionării crizelor. Pentru a rezolva astfel de probleme destul de complicate, cele două mari organizații au creat mecanisme de coordonare, dintre care se detașează *Grupul UE-NATO în materie de capacități*, care se constituie, în primul rând, într-un sistem de realizare oportună și eficientă a unui schimb de informații privind nevoile comune din acest domeniu. Grupul de lucru al Comitetului Militar însărcinat cu problematica procesului de dezvoltare capacitară poate să fie consolidat cu experți NATO care lucrează pe teme similare. În acest fel, se realizează un transfer benefic de experiență din cadrul NATO

pentru Uniunea Europeană. De asemenea, a fost transferat către NATO, potrivit aprobării Consiliului, într-o logică de deplină transparență, Catalogul progreselor din 2007.

2.3. Capacități și capabilități euro-atlantice

La summit-ul de la Praga din 2002, s-a lansat un nou program capacitar pentru NATO (*Prague Capability Commitment*), precum și realizarea unei capacități și capabilități de răspuns la crize (NATO Response Force) precum și reorganizarea, în sensul transformării, a structurii militare de comandament a Alianței. La summit-ul de la Istanbul din 2004, au fost abordate unele probleme mai ales pe domeniul capabilităților politice, militare și chiar doctrinare privind dialogul mediteranean al NATO, o nouă inițiativă de cooperare cu anumite țări din Golf (Kuweit, Emiratele Arabe Unite, Bahrein), dezvoltarea relațiilor cu alte țări care participă la operații ale NATO (Australia, Noua Zeelandă, Japonia, Coreea de Sud), lupta împotriva terorismului, o dimensiune civil-militară pentru Alianță, precum și capabilitatea de acțiune în domeniile civile ale securității, mai ales împotriva traficului ilegal și controlului frontierelor.

Este vorba de o triplă abordare (capacitară, partenerială și civilo-militară) care a confirmat schimbarea de natură a Alianței, ieșirea din domeniul relativ îngust al apărării colective a membrilor ei și extinderea competențelor spre domenii cu totul noi. Acest lucru s-a făcut mai ales sub impulsivitatea efectuată de Statele Unite, care doresc să transforme NATO într-o organizație de securitate cu vocație globală, atât geografic, cât și funcțional. Or, pentru aceasta, este nevoie de capacități și capabilități noi, de noi abordări ale acestui domeniu.

Summit-ul de la Riga din noiembrie 2006 a confirmat această tendință de transformare capacitară și funcțională a Alianței, care a dezvoltat o capacitate relativ nouă, aceea a unor politici și strategii de parteneriat, mai ales pentru susținerea, de către terțe țări, a operațiilor de gestionare a crizelor.

NATO conduce acum Forța Internațională de Asistență și Securitate (FIAS) din Afganistan. Este prima proiecție a forței înafara arealului Alianței. Mai mult, NATO desfășoară o operație de combatere a terorismului în Marea Mediterană (*Operation Active Endeavour*) și una de susținere a Misiunii Internaționale de Asistență din Sudan, pentru Darfur.

Pentru aceasta, după summit-ul de la Riga, NATO s-a dotat cu o capacitate civilo-militară, chiar civilă, precum planificarea civilo-militară, așa-numita planificare globală, stabilizare și reconstrucție, securitatea energetică și a sistemelor de informații. Chiar dacă această extensie de capacități și capabilități NATO ar putea să aibă efecte dintre cele mai complexe atât asupra altor organizații, cât și asupra sa, este neîndoielnic că toate aceste capacități și capabilități se dezvoltă pe un suport de rețea. Este posibil ca unele dintre aceste noi capacități și capabilități să creeze probleme Alianței. S-ar putea ca asupra Alianței sau anumitor componente ale ei să fie declanșate atentate teroriste sau de altă natură cărora NATO să nu le poate face față, întrucât nu are încă nici capacitățile (forțele, mijloacele și resursele) și nici capabilitățile (abilitățile, legitimitatea și competențele) necesare.

Aceste noi abilități pe care NATO le dezvoltă și le experimentează din ce în ce mai mult se bazează, în cele din urmă, pe o construcție geopolitică nouă, pe o nouă filozofie în care parteneriatele devin prioritare. În acest context, cooperarea și participarea tuturor statelor la gestionarea conflictualității legitimează noua filosofie capacitară a NATO, noul ei rol în conceptul de securitate a lumii și nu doar a spațiului euro-atlantic.

NATO dispune de o rețea de 30 baze militare, cele mai multe dintre acestea fiind situate în Europa de Vest astfel: Whitman în U.S.A., Fairford, Lakenheath și Mildenhall în Regatul Unit, Eindhoven în Olanda, Brüggen, Geilenkirchen, Landsberg, Ramstein, Spangdahlem, Rhein-Main în Germania, Istres și Avord în Franța, Morón de la Frontera și Rota în Spania, Brescia, Vicenza, Piacenza, Aviano, Istrana, Trapani, Ancora, Pratica di Mare, Amendola, Sigonella, Gioia dell Colle, Grazzanise și Brindisi în Italia, Tirana în Albania, Incirlik în Turcia, Eskan Village în Arabia Saudită și Ali al Salem în Kuwait.

Standardele NATO respectă, deasemenea, un concept de rețea. Dealtfel, aceste stanag-uri au fost și sunt primele care suportă și cultivă efectul de rețea.

2.4. Capacități și capabilități americane

Într-un interviu, vice-amiralul James D. McArthur Jr., comandantul Comandamentului Naval Network Warfare, s-a referit la unele dintre prioritățile forțelor navale la început de secol, potrivit conceptului NCW.¹¹ Este vorba de ceea ce americanii numesc FORCEnet. Din punct de vedere operațional, FORCEnet înseamnă capacități care ameliorează semnificativ sistemele și procesele de rețea, de comandă și de control naval până anii 2015-2020. Este vorba de mijloace, metode și tehnologii prin care un comandant recunoaște rapid ce trebuie făcut într-o situație dată și ce măsuri se cer luate imediat. FORCEnet este, deci, o capabilitate de rețea, mai exact, un sistem de capabilități bazate pe rețea folosit în Forțele Navale. Obiectivul FORCEnet este de a furniza comandanților mijloacele necesare pentru a lua decizii, în condițiile unei mai

¹¹http://findarticles.com/p/articles/mi_m00BA/is_4_22/ai_n8704544/pg_5?ag=content;coll

bune cunoașteri a situației și de a explora mai bine, mai eficient punerea lor în aplicare.

FORCEnet își extrage substanța din efectul de rețea, ceea ce duce la creșterea exponențială, datorată valorii deosebite a produsului de rețea, a numărului celor care îl utilizează. Fiecare dintre comandanții, personalul, unitățile, diferitele platforme de arme și de captori, care sunt legate într-o rețea, va fi mai important, iar ansamblul rețelei va fi mult mai puternic. FORCEnet nu este numai tehnologie a informației (IT), ci și doctrină, organizare, formare, material, leadership și educație, personal și instalații de coordonare pe care le oferă IT.

Folosind acest concept (acest sistem de capabilități), au fost puse la punct așa-numitele operații informaționale (OI), un fel de echivalent al operațiilor speciale terestre, aeriene și ale infanteriei marine. Acest concept presupune, după cum afirmă vice-amiralul McArthur, cinci capabilități militare:

- Computer Network Operations;
- Electronic Warfare;
- operații psihologice;
- descurajare militară;
- operații de securitate.

Operațiile Informaționale (OI) constituie o parte importantă a misiunilor Forțelor Navale, a ansamblului planificării strategice și operațiilor de influențare a adversarului potențial, precum și pentru înțelegerea mai bună a intenției.

Programul CVN-21¹², viitoarea generație de port-avioane și modernizarea ansamblului flotei DD-51 de distrugătoare

¹² U.S. Navy au cerut, pentru FY2009 un buget de 2712 milioane dolari cu care să se finanțeze proiectele CVN-78, prima navă din clasa portavioanelor, care, înainte, era cunoscută sub numele de clasa CVN-21. Deși CVN-78 a fost obținută în cadrul FY2008, bugetul cuprinde piețele de finanțare pentru nave în FY2009, FY2010 și FY2011. Marina a propus, pentru FY2008, un buget de 1.214 milioane dolari în avans din fondurile pentru achiziționarea lui CVN-79, cea de a doua clasă care va fi procurată din bugetul FY2012.

Arleigh Burkeclass¹³ – efecte ale FORCEnet – necesită investiții mari.

Conceptul FORCEnet nu vizează însă neapărat schimbarea radicală a întregului material – întrucât acest lucru este foarte dificil chiar și pentru SUA –, ci, paralel cu modernizarea materialului, consolidarea multiplelor căi de circulație a informației unice și integrate într-o bază de date universală, începând chiar cu cele pe care și le poate crea utilizatorul privind propria sa imagine asupra bătăliei. FORCEnet asigură unitatea, utilitatea și partajarea diferențiată a datelor.

Amiralul Andrew Singer¹⁴ a prevăzut trei niveluri de capacități în procesul de realizare a obiectivelor FORCEnet. Primul nivel de capacități a fost realizat în 2007, cel de al doilea urmează să fie atins în 2010 și cel de al treilea în 2014. FORCE net, în viziunea vice-amiralului McArthur, s-a construit în jurul unui concept de integrare a sinergiei eforturilor, prin folosirea unui proces de dezvoltare în spirală care trebuie să conducă la realizarea unui „sistem de sisteme” sau a unui metasistem. Este vorba de un cadru arhitectural care integrează luptători, captori (senzori), rețele, comandanți, platforme, efecte și arme într-o rețea distribuită sistemului de luptă.

Costurile pentru CVN-78 și KV-79 sunt estimate, respectiv, la 10,5 miliarde dolari și la 9,2 miliarde dolari.
(<http://opencrs.com/document/RS20643/2008-11-20>)

¹³ US *Arleigh Burke* (DDG-51) este principala navă din clasa distrugătoarelor *Arleigh Burke-missile*. A fost perfecționată după lecțiile învățate ale Royal Navy în timpul războiului din Insulele Falkand. *Arleigh Burke* conține cam tot ce este mai bun în domeniul tehnologiilor invizibilității. În octombrie 2007, a fost implicată în luptele anti-pirat din operațiile din Somalia.

¹⁴ Amiralul Andrew Singer a fost directorul Forțelor Navale Americane din Pacific.

FORCEnet n-a fost și nu este situată înafara realităților și nici a conceptelor actuale. Ea preia capacitățile existente și dezvoltările lor ulterioare și evoluează spre un complex de inițiative care vizează includerea unor captori la distanță, UAV/UUV/CAVS și tehnologiile avansate ale unui centru interoperabil.

Toate acestea evoluează către sisteme integrate active, dar fără să fie strâns sudate, ci doar conexate prin interfețe adecvate. Se vizează realizarea, până în 2015-2020, a unui sistem integrat și interactiv pentru toți utilizatorii. Acest sistem presupune automatizarea rețelei, consolidarea instrumentelor de sprijinire a deciziei și deplina integrare centrată pe luptătorul secolului al XXI-lea.

În acest sens, există un concept BLII OCONUS prin care se permite partajarea informației celor care au nevoie, atunci când au nevoie, precum și pentru ameliorarea condițiilor de muncă, pregătire și formare a fiecărui militar – soldat, infanterist marin, aviator etc. – într-un cadru cât se poate de exact și cât se poate de bine informat.

NETWARCOM (Naval Network Warfare Command) este un site al Forțelor Navale care relevă misiunile și acțiunile US Navy. Misiunea FORCEnet este aceea de a furniza un sistem de rețea fiabil, sigur, interoperabil, abordabil și de înaltă calitate, care să permită luarea rapidă a deciziilor, fondată pe efecte și efectuarea rapidă a unor operațiuni de pregătire pentru luptă în forțele navale.

NETWARCOM permite realizarea unui mediu de rețea transparent pentru marinari și civili, indiferent unde ar fi aceștia, pe mare, peste mări, acasă sau departe de domiciliul lor, în voiaj.

Una dintre cele mai mari provocări căreia trebuie să i se facă față astăzi este aceea de a realiza, cât mai repede posibil, în cadrul Forțelor Navale și tuturor întreprinderilor legate de aceasta, o rețea care să funcționeze ca un tot. Aceasta înseamnă

că utilizatorii programului de înregistrare a rețelelor, precum Navy Marine Corps Intranet (NMCI), Rețeaua întreprinderilor legate de nave (ONE-NET – un nou nume mai descriptiv al nivelului de bază pentru infrastructura de informații OVONUS – BLII OCONUS) și Sistemului integrat de rețea de bord (ISNS), cunoscut și sub denumirea de tehnologii de informații pentru secolul XXI (IT-21), trebuie să fie în măsură să schimbe informații în orice rețea.

Trebuie asigurată însă exploatarea, menținerea și securitatea rețelei și funcționarea ei perfectă.

JBMC2 (Joint Battle Management Comand and Control) a fost lansat pentru a promova obiectivul DoD de gestionare a spațiului luptei. Prin acesta se realizează cooperarea dintre toate categoriile de forțe pe probleme de comandament, de control, de informații, de supraveghere și recunoaștere (ADC2ISR) și de doctrină de comandament ((Tradoc).

Americanii au, desigur, numeroase alte capacități bazate pe rețea. Deja ei dispun de unități și mari unități digitalizate (Divizia 4 Infanterie, spre exemplu), de sisteme C4I2SR performante, iar tendința este ca perfecționările aduse în urma experimentării conceptelor specifice Războiului bazat pe Rețea în confruntările din 2001 și, mai ales din timpul atacării Irakului, în 2003, să ofere o gamă mult mai largă de abordare nu doar a spațiului luptei, ci și a spațiului crizei și conflictului, în cadrul unor intervenții militare și civil-militare rapide și unor confruntări de joasă intensitate.

Între 2001 și 2003, rețeaua bazelor militare americane cuprinde 730 de instalații și baze situate în peste 50 de țări. În 2004, după unele surse, americanii dispuneau de o rețea de 750 de baze militare distribuite în 130 de țări pe toate continentele. După C. Johnson, americanii, în 2007 aveau peste 1.000 de baze militare proprii sau închiriate situate în străinătate. Printre puținele țări unde nu se află baze militare americane – în afară

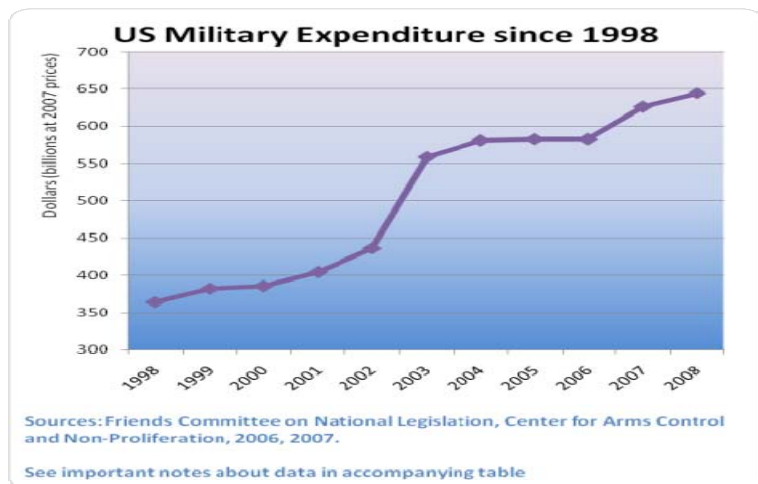
evident, de Rusia, China și alte mari puteri – se situează Siria, Iranul, Coreea de Nord, Cuba și Venezuela.

Harta cu bazele americane din lume în perioada 2001-2003

Cheltuielile militare americane au crescut continuu, începând din 1998, când erau în jur de 370 de miliarde de dolari, la 640 de miliarde de dolari în 2008. Aceste uriașe cheltuieli – în 2007, spre exemplu, au reprezentat 4,06% din PIB – creează premisele și condițiile necesare pentru implementarea, în cea mai puternică armată din lume, a noii filosofii și fizionomii a unor capacități și capacități bazate pe o rețea imensă de baze militare, de sisteme informatice, tehnologii de vârf, infrastructuri și componente virtuale.

În graficul de mai jos, se prezintă evoluția acestor cheltuieli:

2.5. Posibile capacități și capabilități naționale facilitate de rețea

Toate țările din lume își propun, într-o formă sau alta, să-și dezvolte capacități și capabilități bazate pe rețea sau facilitate de rețea. Nicio țară din lume nu mai poate exista înafara rețelei. Este epoca conexiunilor și interconexiunilor, a informației în timp real, a capacității și capabilității de a opera în rețea. Progresul este foarte rapid și ireversibil.

România cultivă un concept de rețea, care a început cu dezvoltarea unor sisteme de comunicații moderne – sistemul de comunicații strategice al Armatei, denumit, la vremea aceea STAR – cu sisteme tactice sau cu anumite componente ale acestora, cum ar fi spre exemplu, stațiile radio cu salt de frecvență. Sistemul de supraveghere aeriană, sistemul de control al traficului aerian, sistemele de alertă, sistemele de comandă-control și alte sisteme fac parte integrantă dintr-un concept care, pe măsura unor alocații bugetare mai consistente, vor fi puse în operă. Transportorul blindat achiziționat recent (deși o astfel de achiziție poate fi discutabilă),

tancul modern, sistemele de artilerie tractată și autopropulsată de 155 mm, LAROM, avionul multirol ce urmează a fi achiziționat, sistemele de transmisiuni tactice și alte sisteme constituie doar o parte a capacităților stabilite prin strategia de înzestrare și care vor trebui realizate. Este încă în derulare Programul Star, componenta tactică mobilă, prin care se propun următoarele obiective: asigurarea interoperabilității cu sistemele NATO; înzestrarea categoriilor de forțe cu stații radio cu salt de frecvență capabile să transmită date, voce și imagini video protejate contra bruiajului; eficientizarea procesului de comandă-control.¹⁵

Noi considerăm că, deși în domeniul capacităților sunt încă probleme, s-a făcut mult mai mult în ceea ce privește capabilitățile. Literatura de specialitate, numeroasele lucrări de autor apărute pe teme strategice operative și tactice, de securitate și de apărare, cercetările fundamentale în domeniu, schimbarea completă a regulamentelor, elaborarea și punerea în operă a doctrinelor de luptă ale categoriile de forțe, participarea la exerciții NATO, participarea efectivă la procesul de gestionare a crizelor și conflictelor armate în aproape toate teatrele de operații importante – Balcanii de Vest, Irak, Somalia, Angola, Afganistan etc. –, aplicarea numeroaselor lecții învățate, perfecționarea sistemului de învățământ militar și alinierea lui la standardele NATO, dezvoltarea unor structuri de learning și multe altele sunt elemente ce țin de generarea unor capabilități specifice noii revoluții în afaceri militare pe care o parcurgem și noi, împreună cu aliații noștri.

Se poate chiar afirma că, specific pentru Armata României, capabilitățile intelectuale, doctrinare, strategice și tactice au luat-o chiar înaintea capacităților. Partea bună a acestei anormalități o constituie posibilitatea ca, în armata noastră, capabilitățile să modeleze efectiv capacitățile, și nu invers, așa cum ar fi firesc.

¹⁵ http://www.dpa.ro/simapa/programe/20_starradio.shtml

CAPITOLUL 3

POSIBILE EFECTE ALE CAPACITĂȚILOR ȘI CAPABILITĂȚILOR FACILITATE DE REȚEA

Efectul de rețea are două surse principale de generare și o mulțime de alte surse secundare de regenerare-corectare. Prima rezultă din puterea rețelei, din capacitatea rețelei de a produce efecte și efecte ale efectelor, deci, lanțuri de efecte. Cea de a doua rezultă din de aria de cuprindere a rețelei, din capacitatea ei de a asimila rapid orice element, de a modela mediul în care acționează și de a se adapta la condițiile lui.¹⁶

3.1. Efectul de rețea și suportul de rețea

Dinamica rețelei în raport cu mediul în care se dezvoltă este una dintre cele mai complexe, cu foarte multe desfășurări și evoluții imprevizibile. Pe de o parte, rețeaua asimilează mediul, și-l însușește și îl modelează. Pe de altă parte, ea se acomodează în permanență la condițiile lui, dar nu supunându-se lui, ci transformându-l. Cu alte cuvinte, rețeaua construiește pe de o parte și distruge pe de alta. Distroge și înlocuiește, nu lasă nimic gol. Rețeaua creează plinătate, este un rezervor generator de spațiu plin, atât în mediul fizic – prin infrastructuri critice strategice, dar și tactice –, cât și în mediul virtual. Rețeaua creează, deci, o altă realitate, o nouă realitate, deosebită de ceea ce există. Este o realitate de rețea, o realitate virtuală, în care dependența, interdependența și securitatea devin reguli stricte de funcționare. Dar, pentru a-și exercita această funcție generativă complexă, rețeaua trebuie să fie stabilizată și securizată. Totuși, o rețea nu poate fi niciodată

¹⁶ Criza, conflictul, războiul, vol. I, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007, pp. 12-14.

securizată complet. În configurația ei arhitecturală și funcțională, vor exista totdeauna vulnerabilități generate chiar de funcționarea rețelei, de determinările flexibilității ei, de raporturile ei cu mediul sau cu alte rețele, de variația condițiilor concrete. Unele dintre aceste vulnerabilități vor fi exploatate de alte rețele concurente, de inamicii cunoscuți sau necunoscuți ai rețelei și de toți cei care sunt angajați, într-o formă sau alta, în continua bătălie a lumii pentru resurse, piețe, putere, supremație și influență. Această bătălie se duce de-acum aproape în exclusivitate pe un suport de rețea, devine un război de rețea, un foarte subtil război de rețea.

În acest război permanent al omenirii, în care se înfruntă și se confruntă entități, sisteme și procese de tot felul, rețeaua nu se constituie în parte beligerantă. Ea este doar *suport*, adică spațiu care se extinde și se multiplică, facilitând circulația rapidă a informației, comunicarea, transportul, transmiterea de date și de imagini, circulația mărfurilor, dar și a tot felul de determinări, cauze, desfășurări și, mai ales, efecte.

Există rețele ale diferitelor entități care se pot afla în relații de colaborare, de parteneriat, de concurență sau în război, dar există și rețele care acoperă întreaga planetă – cum ar fi, spre exemplu, Internetul –, care pot fi folosite de toată lumea.

Efectul de rețea se face simțit nu doar în circulația mărfurilor, a informației, a trenurilor, avioanelor, iar în viitor, și a navetelor cosmice, ci și în dimensionarea, configurarea și reconfigurarea crizelor și conflictelor armate, a războiului și altor fenomene complexe care însoțesc și definesc omenirea și conflictualitatea ei permanentă. Rețeaua aduce noi dimensiuni și elemente specifice în dinamica acestor fenomene și procese, dintre care cele mai importante ar putea fi:

- circulația rapidă a informației, ceea ce conduce la o cunoaștere mai precisă și oportună a cauzelor, determinărilor, implicațiilor și efectelor crizelor și conflictelor, inclusiv ale

conflictelor armate și războaielor, a capacităților și capabilităților necesare, a dinamismului și complexității acestora;

- accelerarea fenomenelor și proceselor generatoare de conflictualitate, dar și a celor care estompează, frânează sau dezamorsează crizele și conflictele, precum și a capacităților și capabilităților cerute pentru astfel de funcții;

- inducerea și radierea efectului de criză și al celui de conflict în dinamica și flexibilitatea capacităților și capabilităților militare și civil-militare.

Rețeaua interconectează componentele sistemice și procesuale ale angajamentului de tip militar și civil-militar, optimizând dinamica lor. În aceeași măsură, efectul de rețea poate fi diminuat sau amplificat.

Rețeaua dezvoltă, intensifică și amplifică un sistem dinamic complex de relații bazate pe efecte, micșorând semnificativ ecartul dintre cauză și efect, dintre acțiune și rezultatul acesteia, dintre subiectul acțiunii și obiectul acesteia, dintre proiect și execuție, dintre producție și consum, dintre scop și mijloc, dintre capacitate și capabilitate.

Efectul de rețea se bazează pe accelerarea circulației informației, pe amplificarea explozivă a fluxului informațional, pe facilitarea actului comunicării, dar și pe capacitatea rețelelor de a asimila, de a se multiplica, de a influența, de a schimba filozofia relațiilor sociale, adică viața oamenilor și a entităților omenești, de a descoperi, a acapara, a extinde¹⁷ și, în același

¹⁷ **Network effect / Effet de réseau / Efecto de red /Efectul de rețea.** „Efectele de rețea apar atunci când valoarea unui produs crește, pentru un utilizator, cu numărul de utilizatori ai aceluiași produs sau ai unor produse compatibile. Economii vorbesc despre acest fenomen ca despre „externalitatea” rețelei, deoarece, atunci când se atașează consumatori suplimentari la rețeaua consumatorilor existenți, aceștia au un impact „extern” benefic pentru consumatorii care sunt, deja, membri ai rețelei“ ([http://www.competition.ro/publicatii/ Glosar UE](http://www.competition.ro/publicatii/Glosar UE)).

timp, a ascunde și a vulnerabiliza. Efectul de rețea creează și degajă uriașe energii, dar și uriașe distrugerii. Siguranța sistemelor și proceselor sporește într-un sens și se degradează în altul.

Puterea rețelei este imensă. Ea se manifestă, în primul rând, în capacitățile și capabilitățile pe care le creează sau le amplifică. Ea crește pe măsură ce rețeaua se extinde, fiind direct proporțională cu numărul de noduri. Cu alte cuvinte, cu cât o rețea are mai multe noduri, cu atât este mai stabilă, mai puternică și mai sigură. Chiar dacă redundanța crește, odată cu ea cresc și siguranța și stabilitatea. Spre exemplu, rețelele de transmisiuni funcționează și în cazul în care o mare parte dintre noduri sunt distruse. Rutarea se face în mod automat. Informația este automat dirijată pe canalele neafectate, astfel încât ea să ajungă rapid la destinație. Evident, în aceste cazuri, puterea rețelei scade, așa cum scade și capacitatea ei, dar ea, totuși, funcționează.

3.2. Dinamica flexibilă a capabilităților

Un proces este considerat capabil dacă dispersia rezultatelor este slabă în raport cu toleranța.

Capabilitatea procesului este definită ca fiind aptitudinea sau capacitatea aceluși proces de a respecta specificațiile, de a atinge în permanență nivelul de calitate dorit. Indicele de capabilitate al procesului (C_p) furnizează o indicație asupra performanțelor unui proces, în raport cu limitele admisibile.

A se vedea și <http://www.kinecto.ro/new/Resurse/dictionar-de-termeni/web-communication.shtml> „**Efectul de rețea**“ (**Network effect**) = fenomenul prin care un serviciu devine cu atât mai valoros cu cât este folosit de mai multe persoane; numărul mare de utilizatori încurajează înscrierea de utilizatori noi (de exemplu, un forum este cu atât mai util cu cât este accesat de mai mulți utilizatori).“

Acest indice se calculează prin raportarea intervalului de toleranță la dispersie, astfel:

$$Cp = \frac{T_s - T_i}{\sigma},$$

unde T_s este toleranța maximă, T_i toleranța minimă, iar σ coeficientul de dispersie. Se consideră că, în cadrul sistemelor tehnice, avem de-a face cu o capabilitate optimă dacă indicatorul de Cp este situat în intervalul $1,66 > Cp > 1,33$.¹⁸

Există, desigur, o metodă de calcul al capabilității, întrucât capabilitatea, în mediul productiv, este considerată o calitate de satisfacere a cerințelor cumpărătorului. Calculul capabilității permite estimarea capabilității încă din etapa conceperii unui produs (unei acțiuni, politici, strategii etc.) prin simulare.

Indicele de capabilitate poate fi calculat și în Excel.

Studiile de capabilitate sunt frecvente în procesele de producție. Având în vedere că, în epoca modernă, războiul (acțiunea militară) devine din ce în ce mai mult o afacere sau este privit și tratat ca o afacere, va fi nevoie ca multe dintre sistemele de calcul al eficienței, al capacității și capabilității care se folosesc în economie să fie utilizate și în domeniul militar.

Rețeaua introduce, prin efectul de rețea, un suport foarte consistent de interdependențe. De aceea, în calcularea capabilității sistemelor militare putem ajunge la unele rezultate neașteptate, întrucât intervin foarte multe variabile.

Planul de dezvoltare a capacităților europene este, în opinia noastră, deopotrivă, un *efect de rețea* și un *suport de rețea* în ceea ce privește capacitățile, dar și capabilitățile.

3.3. Efecte bazate pe capabilități

Pe la începutul lunii februarie, Angela Merkel și Nicolas Sarkozy au făcut împreună o declarație cu privire la eforturile comune ale europenilor pentru securitatea lor comună. Rezultă, din această declarație, că securitatea nu este un simplu produs al politicii europene de securitate și apărare PESA, ci un complex de efecte, într-o lume în care nimic nu este sigur. Războiul din Caucaz, din august 2008, a fost primul conflict militar al secolului al XXI-lea din Europa. Confruntările din ianuarie dintre Israel și Hamas au readus în atenție problemele foarte mari de instabilitate din Orientul Apropiat.

La acestea se adaugă situația din ce în ce mai grea din Afganistan, unde ISAF întâmpină greutăți mari, criza nucleară iraniană, violențele din Pakistan, confruntările din Congo, din Sudan și din alte locuri de pe planetă, precum și continuarea atentatelor de tip terorist.

Toate acestea nu sunt, desigur, efecte bazate pe capabilități. Sunt însă efecte ale ineficienței capabilităților bazate pe politici conflictuale și incoerente. Se subliniază din nou, la acest început de an, necesitatea unei politici concertate coerente.

O astfel de politică trebuie să fie definită pe o arie mai cuprinzătoare. Fără a scăpa din vedere componenta militară, ea trebuie să țină seama de situația financiară internațională, de situația energetică, de fenomenul migrator etc. Este nevoie de parteneriate solide și stabile, de mijloace flexibile, de capacități solide și de capabilități adaptate la condițiile concrete.

¹⁸ http://chohmann.free.fr/engineer_fr.htm

Uneori, capabilitățile și capacitățile sunt privite și tratate doar tehnicist, pe suportul unor efecte înguste sau limitate și nu pe lanțuri și înlănțuiri de efecte. Există efecte ale efectelor, iar controlul lor, într-o lume în care interesele sunt din ce în ce mai conflictuale, devine foarte complicat, dacă nu chiar imposibil.

În aceste condiții, UE trebuie să-și sporească și să-și integreze capacitățile militare și civile, în serviciul unei politici externe și de securitate comune. Sinergia franco-germană constituie, de fapt, sigla și suportul acestei politici consistente și coerente. UE va fi, în viitor, un partener mai puternic pentru Statele Unite, dar și pentru Rusia, pentru China, pentru India, pentru Orientul Mijlociu, pentru Africa și pentru alte zone importante din lume. Dar mai ales, Uniunea Europeană se va preocupa de propria ei capacitate de a-și integra statele, culturile, forțele, mijloacele și politicile, pe suportul unor valori comune, durabile și numeroase.

„Am decis o nouă perspectivă în ceea ce privește cooperarea noastră militară bilaterală – se subliniază în declarația comună franco-germană din 4 februarie 2009. Brigada franco-germană, care a fost angajată cu partenerii noștri în Balcani și în Afganistan, va fi de acum înainte staționată în cele două țări: Franța va primi în permanență, pe teritoriul ei, o unitate germană a acestei brigăzi. După dramele istoriei noastre comune, fiecare va înțelege dimensiunea istorică din perspectiva acestui nou pas în domeniul prieteniei franco-germane.”¹⁹

Uneori, între capabilități și efecte nu a existat o relație foarte strânsă, chiar dacă o capacitate se construiește totdeauna pe un suport de efecte, efectul fiind, de fapt, cauza ei. De fapt, însăși capacitatea este și trebuie să fie efectul unei

politici coerente bazate, la rândul ei, pe un foarte consistent suport de efecte.

De aceea, după părerea noastră, în realizarea capabilităților pe suport de rețea, nu este nevoie numai de calcularea facilităților oferite de rețea, ci mai ales de corelarea politicilor și strategiilor care pun în operă, într-o filosofie de rețea, un interes vital, cel de prevenire a războiului distrugător și de asigurare a tuturor condițiilor necesare pentru gestionarea crizelor și conflictelor acestui început de secol. Dar, cum toate aceste obiective extrem de mari și de generoase nu pot fi realizate doar prin politici și capabilități militare și civil-militare de rețea sau pe suport de rețea, considerăm că este nevoie de o redimensionare continuă a politicilor și strategiilor naționale, de alianță și de coaliție, în funcție de numeroasele variabile pe care le introduce procesul de globalizare.

¹⁹ <http://www.bundesregierung.de/Content/FR/Namensbeitrag/2009/2009-02-04-merkel-sarkozy-sz-fr,layoutVariant=Druckansicht.html>

ABREVIERI

NATO – Alianța Nord-Atlantică
UE – Uniunea Europeană
AEA – Agenția Europeană de Apărare
CMUE – Comitetul Militar al Uniunii Europene
SMUE – Statul Major Militar al Uniunii Europene
OI – Operații Informaționale
PIB – Produsul Intern Brut

CONCLUZII

1. Rețeaua este un produs al dezvoltării unor procese și numeroase interacțiuni politice, economice, sociale, culturale, informaționale, militare și de altă natură. La rândul ei, rețeaua produce un efect – *efectul de rețea* – care amplifică și accelerează procesul de interconectare a tuturor sistemelor și acțiunilor umane, de la cele de producție și comerț, la cele de securitate și protecție a mediului. Rețeaua operează cu capacitățile și capabilitățile existente, facilitând procesul de generare și regenerare a acestora, dar, în același timp, creează noi capacități și capabilități care extind spațiul de securitate concomitent cu extinderea și diversificarea celui de insecuritate, ceea ce creează noi modalități și noi interacțiuni cu evoluții complexe și imprevizibile.

2. Procesul de globalizare dinamizează efectul de rețea care se dezvoltă rapid și intempestiv. Unul dintre efectele acestui efect îl constituie o foarte pronunțată tendință de *capabilizare a capacităților*, de unde rezultă că, în proiectarea și realizarea capacităților trebuie să se pornească nu doar de la cerințele unui raport de forțe convenabil sau acceptabil, ci și de la posibilitatea de a crea și dezvolta efecte.

3. Rețeaua complică și, în același timp, organizează capacitățile și capabilitățile, permite comunicarea, informația în timp real, transferul și cooperarea, dar introduce noi provocări, sfidări, pericole și amenințări – cele de rețea – care generează noi și importante coordonate pentru securitatea unui mediu complex și instabil. Considerăm că este necesară o nouă evaluare a dependențelor și interdependențelor în plan capacitar, pe suport de rețea.

4. Având în vedere faptul că există o bogată literatură științifică prin care se tratează problema capabilităților în domeniul producției, comerțului, calității etc., considerăm că este necesară o modelare corespunzătoare și a domeniului capabilităților militare și civil-militare folosite în procesul de gestionare a crizelor și conflictelor armate.

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE „CAROL I”

Redactare: CORINA VLADU
Tehnoredactare: MIRELA ATANASIU

Bun de tipar: 08.05.2009

Hârtie: A3
Coli de tipar: 3,25

Format: A5
Coli editură: 1,625

Lucrarea conține 52 de pagini
Tipografia Universității Naționale de Apărare „Carol I”

CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE
Șoseaua Pandurilor, nr. 68-72, sector 5, București
Telefon: (021) 319.56.49
Fax: (021) 319.55.93

B.0162/800/2009

C 232/2009